

บทที่ 1

บทนำ

มูลนิธิโครงการหลวงได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักและสมุนไพรเมืองหนาวเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักอินทรีย์ถือเป็นทางเลือกหนึ่ง ในการทำการเกษตรบนพื้นที่สูง โดยในปี พ.ศ. 2554 เกษตรกร 592 ราย ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 15 แห่ง สามารถปลูกผักอินทรีย์ปริมาณ 852 ตัน คิดเป็นมูลค่า 19.64 ล้านบาท (มูลนิธิโครงการหลวง, 2554) ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายจากการซื้อเมล็ดพันธุ์เพื่อนำมาใช้ในการปลูกผักอินทรีย์ คิดเป็นมูลค่า 942,103.75 บาท โดยส่วนใหญ่เป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีจำหน่ายทั่วไป

สิ่งที่ยังเป็นข้อจำกัดในการปลูกผักอินทรีย์คือ เมล็ดพันธุ์อินทรีย์ ซึ่งข้อกำหนดในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชที่นำมาปลูกต้องผลิตจากระบบเกษตรอินทรีย์ ในกรณีที่ไม่สามารถหาเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชจากระบบเกษตรอินทรีย์ได้ อนุญาตให้ใช้จากแหล่งทั่วไปได้ แต่ต้องไม่มีการคลุกสารเคมี ประกอบกับในประเทศไทยยังไม่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ในเชิงการค้า โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์มีการผลิตใช้เองและแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ส่งผลให้การขยายผลการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างช้าๆ

นอกจากนี้การปรับปรุงพันธุ์ผักเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางมูลนิธิโครงการหลวงควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัจจุบันพันธุ์ผักที่มูลนิธิโครงการหลวงผลิตในปัจจุบันเป็นพันธุ์เดียวกันกับระบบการผลิตผักแบบ GAP ซึ่งถือว่าการผลิตพืชคู่ขนาน แต่ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ มกท. ระบุไว้ว่า พืชที่ปลูกในแปลงเกษตรทั่วไปที่ไม่ได้ขอรับรอง และแปลงที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนไม่ควรเป็นพืชชนิดเดียวกันที่ปลูกในแปลงเกษตรอินทรีย์ และที่ต้องการจะจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองของ มกท. ยกเว้นเป็นพืชคนละพันธุ์ (varieties) กัน ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างได้โดยง่าย เช่นลักษณะรูปร่าง สี ฯลฯ ดังนั้นในอนาคตพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อระบบเกษตรอินทรีย์ควรเป็นพันธุ์ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งพันธุ์ดังกล่าวจะต้องมีความแตกต่างจากพันธุ์เดิมอย่างชัดเจน และการปรับตัวของพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นพืชที่ได้รับการคัดเลือกในระบบเกษตรอินทรีย์จึงต้องมีความทนทานต่อโรคและแมลง และสามารถเจริญเติบโตได้ดีในระบบเกษตรอินทรีย์

มูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ดำเนินโครงการปรับปรุงพันธุ์เพื่อระบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ถั่วแขกพันธุ์ใหม่ ผักสีเขียวย่อมน ไม่เกิดสีม่วงที่ฝักในฤดูฝน คอส (ผักกาดหวาน) ใบไม่บิด สามารถเจริญเติบโตได้ดีในฤดูร้อน และฤดูฝน มะเขือเทศ สายพันธุ์ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในระบบเกษตรอินทรีย์ โดยในปี พ.ศ. 2556 การวิจัยที่ผ่านมามีสามารถปลูกคัดเลือกถั่วแขกลูกผสมชั่วที่ 2 ได้จำนวน 17 ตัน จากคู่ผสม CMB018 X CMB001 คอสลูกผสมชั่วที่ 1 จำนวน 3 คู่ ที่มีลักษณะที่ดี คือคู่ผสม CLE06 X CLE11, CLE12 X CLE03 และ CLE04 X CLE01 และขยายเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศสายพันธุ์คัด จำนวน 5 สายพันธุ์เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบพันธุ์ต่อไป และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นการศึกษาต่อเนื่องประกอบด้วย (1) การปลูกคัดเลือกถั่วแขกลูกผสมชั่วที่ 3 และชั่วที่ 4 เพื่อให้ได้เมล็ดชั่วที่ 5 (2) การปลูกคัดเลือกคอสลูกผสมชั่วที่ 2 3 และชั่วที่ 4 เพื่อให้ได้เมล็ดชั่วที่ 5 และ (3) การคัดเลือกพันธุ์มะเขือเทศโดยการคัดเลือกสายพันธุ์ที่น่าสนใจเพื่อทดสอบในฤดูกาลต่างๆ โดย

มีเป้าหมายให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์อินทรีย์สำหรับการปลูกผักอินทรีย์ ยังผลให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการปลูกผักอินทรีย์ อันจะนำไปสู่การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ถั่วแขก (ชั่วที่ 4) สำหรับนำไปปลูกคัดเลือกต่อไป
2. เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์คอส (ชั่วที่ 4) สำหรับนำไปปลูกคัดเลือกต่อไป
3. เพื่อคัดเลือกพันธุ์มะเขือเทศสายพันธุ์คัด สำหรับนำไปปลูกคัดเลือกต่อไป

